

रस्त्यांवर अनधिकृतपणे सोडून दिलेली वाहने /
बेवारस वाहनांना हटविण्याबाबतची कार्यपध्दती
तसेच अशा वाहनांची तक्रार नोंदविण्यासाठी
तक्रार निवारण यंत्रणा निश्चित करणेबाबत

महाराष्ट्र शासन

गृह विभाग

शासन परिपत्रक क्रमांक : न्यायप्र-०८१८/प्र.क्र.१०५/पोल-८

मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२

दिनांक : ९ ऑक्टोबर, २०१८

प्रस्तावना :

मा.उच्च न्यायालय, मुंबई येथे दाखल असलेल्या जनहित याचिका क्रमांक ९२/२०१३ (टेकचंद खणचंदाणी विरुद्ध महाराष्ट्र शासन व इतर) प्रकरणी, रस्त्यांवर अनधिकृतपणे सोडून दिलेली वाहने / बेवारस वाहने हटविणे तसेच याबाबत नागरीकांना तक्रारी नोंदविण्यासाठी यंत्रणा गठीत करणे याबाबत आवश्यक त्या मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्याबाबत मा.उच्च न्यायालयाने त्यांच्या दिनांक १७.०७.२०१८ व दिनांक २१.०९.२०१८ अन्वये आदेशीत केले आहे. तसेच तक्रार निवारण यंत्रणा ही जनहित याचिका क्रमांक १७३/२०१० प्रकरणी दिलेल्या आदेशानुसार असावी असेही निर्देशीत केलेले आहे.

रस्त्यांवर अनधिकृतपणे सोडून दिलेली तसेच बेवारस वाहने यामुळे रहदारीस अडथळा निर्माण होतो, ही बाब लक्षात घेऊन प्रस्तुत प्रकरणी सर्व पोलीस घटक कार्यालये व परिवहन विभागाच्या अखत्यारितील संबंधीत कार्यालये यांना मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यास अनुसरून पुढीलप्रमाणे सूचना निर्गमित करण्यांत येत आहेत.

शासन परिपत्रक :

मा.उच्च न्यायालयाने जनहित याचिका क्रमांक ९२/२०१३ (टेकचंद खणचंदाणी विरुद्ध महाराष्ट्र शासन व इतर) प्रकरणी, रस्त्यांवर अनधिकृतपणे सोडून दिलेली वाहने / बेवारस वाहने हटविणे तसेच नागरीकांना तक्रारी नोंदविण्यासाठी आवश्यक ती यंत्रणा गठीत करणे याबाबत दिनांक १७.०७.२०१८ व दिनांक २१.०९.२०१८ अन्वये दिलेल्या आदेशांप्रमाणे अशा वाहनांवर कारवाई करण्यासंदर्भात सर्व पोलीस घटक कार्यालये व परिवहन विभागाच्या अखत्यारितील संबंधीत कार्यालये यांना पुढीलप्रमाणे मार्गदर्शक सूचना निर्गमित करण्यांत येत आहेत :-

अ) बेवारस वाहने हटविण्याबाबतची कार्यपध्दती :

रस्त्यांवर अनधिकृतपणे सोडून दिलेल्या बेवारस वाहनांवर महाराष्ट्र पोलीस कायदा, १९५१ कलम ८२ तसेच महाराष्ट्र मोटार वाहन नियम, १९८९ नियम २२२ नुसार आणि मोटार वाहन कायदा, १९८८ कलम १२२ नुसार कारवाई करण्यासाठी पुढे नमूद केल्याप्रमाणे कार्यपध्दतीचा अवलंब करावा :-

- १) रस्त्यात बेवारस स्थितीत सोडून दिलेल्या वाहनांसंदर्भात कोणत्याही स्वरूपात तक्रार प्राप्त झाल्यास, तक्रार प्राप्त झालेल्या संबंधीत पोलीस घटक कार्यालयात अथवा परिवहन विभागांतर्गत असलेल्या कार्यालयात संबंधीत तक्रारीच्या नोंदीकरीता स्वतंत्रपणे ठेवण्यांत आलेल्या तक्रार नोंदवहीत घेण्यांत नोंद यावी.
- २) तक्रार प्राप्त झाल्यानंतर संबंधीत कार्यक्षेत्रातील पोलीस अधिकारी किंवा परिवहन विभागाचा सहायक निरीक्षक यापेक्षा कमी दर्जाचा नसेल असा अधिकारी घटनास्थळास आवश्यक त्या साधनसामुग्रीसह (उदा. कर्षित वाहन, व्हील क्लॅम्प, पब्लीक अँड्रेस सिस्टम इ.) भेट देतील.
- ३) तक्रार प्राप्त झालेले वाहन वाहतुकीला अडथळा निर्माण करील किंवा कोणत्याही व्यक्तीला धोका निर्माण होईल अशा रितीने उभे असल्याचे आढळून आल्यास संबंधित विभागाचा पोलीस अधिकारी किंवा परिवहन विभागाचा सहायक निरीक्षक यापेक्षा कमी दर्जाचा नसेल असा अधिकारी सदरचे वाहन तात्काळ सुरक्षीत ठिकाणी हलविण्याची व्यवस्था करील.
- ४) जर सदर वाहन वाहतुकीला अडथळा निर्माण करील किंवा कोणत्याही व्यक्तीला धोका निर्माण होईल अशा रितीने उभे नाही, परंतु दिर्घकाळापासून उभे असल्याचे आढळून आल्यास वर नमूद अधिकारी सदर वाहनाच्या मालकाचा शोध घेण्याकरीता पब्लीक अँड्रेस सिस्टम व्दारे वाहने उभे असलेल्या परिसरातील नागरीकांना सूचित करतील. त्यानंतरही वाहनमालक मिळून न आल्यास नमूद वाहनावर नोटीस चिटकावून वाहनमालकास संबंधित अधिका-यांना संपर्क साधण्यासाठी सूचित करतील. तदनंतरही वाहन मालकाने संपर्क न साधल्यास अगर वाहन हलविण्याकरीता आवश्यक ती उपाययोजना न केल्यास संबंधित अधिकारी सदरचे वाहन तात्काळ सुरक्षीत ठिकाणी हलविण्याची व्यवस्था करील.
- ५) उपरोक्त प्रमाणे वाहन सुरक्षित ठिकाणी हलविल्यानंतर वाहन मालकाने संपर्क न साधल्यास संबंधित वाहनांचा मालकाचा शोध घेणे कामी संबंधित अधिकारी प्रादेशिक परिवहन कार्यालयाकडून वाहन मालकाचा सध्याचा पत्ता प्राप्त करून वाहनमालकांस वाहन ताब्यात घेणेकामी कळवील.
- ६) उपरोक्तप्रमाणे कार्यवाही केल्यानंतर वाहनमालक मिळून न आल्यास, अगर वाहनमालकाने वाहन ताब्यात घेण्यास नकार दिल्यास सदर वाहनासंदर्भात महाराष्ट्र पोलीस कायदा, १९५१ कलम ८२ प्रमाणे कार्यवाही करावी.
- ७) रस्त्यावर सोडून दिलेली वाहने ताब्यात घेतल्यानंतर त्याचप्रमाणे सदर वाहने तेथून हटविल्यानंतर अशा वाहनांवर पुढील कार्यवाही होईपर्यंत ती सुरक्षीत ठेवण्यासाठी आवश्यक ती सुविधा / जागा संबंधीत महानगरपालिका, नगरपालिका, जिल्हा प्रशासन इत्यादी प्राधिकरणांनी उपलब्ध करून द्यावी.
- ८) अशा प्रकारे कार्यवाही करण्याकरीता खर्चाची प्रतिपुर्ती (उदा. वाहन हलविणे, त्यावर पहारा ठेवणे व इतर कोणताही वाजवी खर्च) संबंधित अधिकारी त्या मोटार वाहनाचा मालक किंवा ज्याच्या

त्याब्यात वाहन देण्यात येईल अशा व्यक्ती / संस्थेकडून महाराष्ट्र मोटार वाहन नियम १९८९, नियम २२२ अन्वये करेल.

ब) बेवारस वाहने हटविण्यासंदर्भात तक्रार निवारण यंत्रणा :

रस्त्यात / सार्वजनिक ठिकाणी / नो पार्किंग झोन मध्ये उभी केलेली वाहने / रस्त्यात बेवारस स्थितीत सोडून दिलेली वाहने याबाबत नागरिकांकडून तक्रारी प्राप्त होतात. प्राप्त तक्रारींचे निवारण करण्यासाठी व नागरीकांना अशाप्रकारच्या तक्रारी सुलभरित्या करता याव्यात, यासाठी सर्व संबंधीत पोलीस घटकांनी व प्रादेशिक परिवहन विभागाने खालीलप्रमाणे तक्रार निवारण यंत्रणा अंमलात आणावी.

- १) प्रत्येक घटकात स्वतंत्र हेल्पलाईन (helpline) उपलब्ध करून द्यावी. तसेच व्हाटसअॅप लघुसंदेश, ई-मेल, अॅप इ. द्वारे तक्रारी नोंदविण्यासाठी सुविधा उपलब्ध करून द्यावी. अशा प्रकारच्या तक्रारी १०० या क्रमांकावर प्राप्त झाल्यास वरीलप्रमाणेच कार्यवाही करावी.
- २) तक्रार निवारण करण्यासाठी उपलब्ध केलेली माध्यमे (टोल फ्री क्रमांक, ई मेल, व्हाटसअॅप) इ. बाबतच्या माहितीची प्रसिध्दी संबंधीत घटकांतील प्रमुख कार्यालये / सूचना फलक / वृत्तपत्रे / इलेक्ट्रॉनिक प्रसारमाध्यमे / समाजमाध्यमे / संकेतस्थळे इ.द्वारे वेळोवेळी द्यावी.
- ३) रस्ते, चौक तसेच सार्वजनिक ठिकाणी बसविलेल्या सीसीटीव्ही कॅमेराद्वारे प्राप्त होणारे छायाचित्रणाचे विश्लेषण करून त्यामध्ये दिसून येणारी नो-पार्किंग झोन मधील वाहने / सोडून दिलेली वाहने यावर कारवाई करण्यात यावी.
- ४) वरीलप्रमाणे नमूद माध्यमांद्वारे अथवा इतर कोणत्याही प्रकारे (निनावी तक्रारींसह) प्राप्त झालेल्या तक्रारी, त्यावर करण्यांत आलेली कार्यवाही यासाठी आवश्यक त्या स्वतंत्र नोंदवहया / संगणकीय नोंदी ठेवण्यांत याव्यात.
- ५) त्यानुसार नोंद तक्रारीचा क्रमांक तक्रारदारास उपलब्ध करून देण्यांत यावा, जेणेकरून तक्रारीचा मागोवा घेणे तक्रारदारास व प्रशासनास शक्य होईल.
- ६) प्राप्त झालेल्या तक्रारींच्या अनुषंगाने करण्यांत आलेल्या कार्यवाहीची माहिती संकेतस्थळावर उपलब्ध करून देण्यांत यावी.

उपरोक्त अ) व ब) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे करण्यांत येणाऱ्या कार्यवाहीच्या पर्यवेक्षणासाठी संबंधीत पोलीस व परिवहन विभागातील वरिष्ठ अधिकाऱ्यांची समन्वय अधिकारी (Nodal Officer) म्हणून नेमणूक करण्यांत यावी. यासंदर्भात करण्यांत आलेल्या कार्यवाहीबाबत घटक प्रमुखांनी वेळोवेळी आढावा घ्यावा व संबंधितांना योग्य ते मार्गदर्शन करावे.

उपरोक्तप्रमाणे कार्यवाही करून त्याबाबतचा अहवाल पोलीस महासंचालक कार्यालयाने शासनास उपलब्ध करून द्यावा.

सदर शासन परिपत्रक, राज्य शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यांत आले असून त्याचा संगणक संकेतांक २०१८१००९१७२२१९४६२९ असा आहे. हे परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यांत येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(ज. ल. पावरा)

शासनाचे सह सचिव

प्रति,

१. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२. पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई
३. परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य

प्रत, पुढील आवश्यक कार्यवाहीसाठी

१. प्रधान सचिव (परिवहन), मंत्रालय, मुंबई
२. प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग, मंत्रालय
३. पोलीस आयुक्त (सर्व)
४. पोलीस आयुक्त (लोहमार्ग)
५. अपर पोलीस महासंचालक (वाहतूक), म.रा., मुंबई
६. अपर पोलीस महासंचालक (लोहमार्ग), म.रा., मुंबई
७. महानगरपालिका आयुक्त (सर्व)
८. आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, वरली, मुंबई
९. सह पोलीस आयुक्त (वाहतूक), मुंबई
१०. सर्व परिक्षेत्रीय विशेष पोलीस महानिरीक्षक / पोलीस उपमहानिरीक्षक
११. पोलीस अधिक्षक (सर्व)
१२. पोलीस अधिक्षक (लोहमार्ग)

प्रत, माहितीकरीता -

१. मा.मुख्यमंत्री महोदय यांचे प्रधान सचिव
२. मा.राज्यमंत्री, गृह (शहरे/ग्रामीण) यांचे खाजगी सचिव
३. निवड नस्ती (पोल-८)